

สภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี Problems and Need of the Elderly in the Community Tambon Sanamchai, Amphoe Mueang, Suphan Buri

เนติยา แจ่มทิม ศษ.ด.,
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน)
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
จังหวัดสุพรรณบุรี

Netiya Jaemt看 Ed.D.,
Nursing Instructor
Baromrajchonnani College of Nursing
Suphan Buri

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการศึกษา : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ศึกษาในประชากรผู้สูงอายุในเขตรับผิดชอบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสนามชัย จำนวน 1,800 คน คำนวณได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 110 คน โดยใช้โปรแกรม power analysis ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% effect size 0.3 แบบสอบถามที่ใช้สร้างจากแนวคิดทฤษฎีสิ่งที่ต้องการจำเป็นของ Roth ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา : พบว่า ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.5 มีอายุอยู่ในช่วง 60-65 ปี ร้อยละ 30.9 มีสถานสมรส ร้อยละ 59.1 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 79.1 และไม่ได้ประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 65.4 พบว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด ร้อยละ 32.7 ปัญหาของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุไม่มีปัญหาในการดูแลตนเองด้านร่างกาย ความต้องการและความสามารถในการดูแลตนเองด้านร่างกาย เรื่อง การอาบน้ำ การใช้ห้องส้วม การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การลุกจากเตียง การเดิน การทรงตัว และการรับประทานยา ในระดับมาก ($M = 3.83$ $SD = 1.08$) ปัญหาในการดูแลตนเองด้านอารมณ์ ของผู้สูงอายุ โดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.65$ ถึง 3.10) ยกเว้น เรื่องการมีการขัดแย้งกับผู้ที่ดูแลใกล้ชิด และการมีการขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว ที่เป็นปัญหาในระดับน้อย ($M = 2.26$ และ 2.31) ส่วนด้านคุณค่าในตนเองพบว่า ปัญหาโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับน้อย ($M = 1.24$ ถึง 2.33) ยกเว้น เรื่อง ความรู้สึกเศร้าหมองไม่มีความสุข รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของคนรอบข้าง รู้สึกไม่มีใครรักหรือให้ความเคารพ และรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถสั่งสอนบุตรหลานได้ ที่พบว่าเป็นปัญหาในระดับกลาง ($M = 2.34$ ถึง 2.56)

สรุป : ให้อพยาบาลชุมชนควรมีการประเมินปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้วางแผนแก้ไข
ปัญหาได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุ
วารสารแพทย์เขต 4-5 2564 ; 40(2) : 229-239.

Abstract

Objective: The aim was to analyze problems and need of the elderly in Tambon Sanamchai, Amphoe Mueang, Suphanburi.

Methods: In this descriptive research, the participants were people aged 60 or over living in the area. A total of 110 were selected randomly into 1,800 people using a power analysis program at 95% confidence level, effect size 0.3 Data collection was undertaken between March and June 2020. A questionnaire based on Roth's concept, 1977 was used as a research tool. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Results: The results showed that 62.5% of the elderly were female, 30.9% were 60-65 years old, 59.1% had married couples at 79.1% graduated in primary education, and 79.1% were unemployed. Sixty-five percent of them had underlying diseases; mostly, hypertension was found at 32.7% about problem of the elderly, It was found that the elderly had no problem in taking care of themselves physically. The need and abilities to take care of their bodies in bathing, using the toilet, dressing, eating, getting out of bed, walking / balancing, and taking medication were at a high level ($M = 3.83$ $SD = 1.08$). Problems about taking care of emotional self of the elderly as a whole and each item were at a moderate level ($M = 2.65$ to 3.10), except for having conflicts with close caregivers and having conflicts with other family members which were at a low level ($M = 2.26$ and 2.31). About the self-worth, the overall problems and individual issues were at a low level ($M = 1.24$ to 2.33) except for feeling sad and unhappy, feeling of being a burden on others, feeling unloved or respected, and feeling unable to teach their children which were found to be at the intermediate level ($M = 2.34$ to 2.56).

Conclusion: The researcher recommends that community nurses should assess problems and need of the elderly in order to plan solutions to meet the needs of them.

Keywords : elderly , need of the elderly

Received : Oct 7, 2020 Revised : Oct 17, 2020 Accepted : Dec 15, 2020

Reg 4-5 Med J 2021 ; 40(1) : 229-239.

บทนำ

สังคมประเทศไทย ปัจจุบันมีการเปลี่ยนเป็นสังคมที่คนมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้แนวโน้มจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 ครั้งที่ผ่านมาพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4, ร้อยละ 10.7 และร้อยละ 12.2 ในปี 2545, 2550 และ 2554 ตามลำดับ ผลการสำรวจปี 2562 พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 11,136,059 คน เป็นชาย 4,920,812 และหญิง 6,265,762 คน หรือคิดเป็นชายร้อยละ 44.19 และหญิงร้อยละ 55.81 ของผู้สูงอายุทั้งหมด¹ จังหวัดสุพรรณบุรี มีจำนวนผู้สูงอายุ 109,241 คน ในเขตอำเภอเมืองมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 17,696 คน และในส่วนรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสนามชัยมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,800 คน²

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมดังกล่าว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่บ้านโดยไม่มีลูกหลานคอยดูแล เนื่องจากคนหนุ่มสาวต้องเข้าไปทำงานในเมืองจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุทำให้มีการดูแลผู้สูงอายุและมีการสวัสดิการผู้สูงอายุมากขึ้น ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ ที่ผ่านมารัฐได้สร้างหลักประกัน ด้านเศรษฐกิจแก่ผู้สูงอายุมากขึ้น ในรูปแบบของกองทุนบำเหน็จบำนาญ การประกันสังคม และโครงการเบี้ยยังชีพ จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะเป็นประเด็นสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม และยังมีส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน ดังนั้นชุมชน สังคม และองค์กรต่างๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นองค์กรที่บทบาทสำคัญในการที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ แม้ว่ารัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการดูแลผู้สูงอายุด้วยการพัฒนาระบบโครงสร้างบริการสังคม เพื่อการสนับสนุนให้

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับระบบครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ มีการคาดการณ์ว่าเครือข่ายทางสังคมระดับครอบครัวและเครือญาติจะมีข้อจำกัดในการดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นในอนาคต แนวคิดการใช้ชุมชนเป็นพื้นฐานหลัก³ จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทั้งนี้เพราะชุมชนจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านบุคลากร ทรัพยากรและองค์ความรู้ ซึ่งเครือข่ายทางสังคมระดับชุมชนที่มีบทบาทต่อการดูแลผู้สูงอายุ คือ เพื่อน เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน กลุ่มและสมาคมต่างๆ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำไปสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุด้วยการสร้างความเข้มแข็งของระบบ ชุมชนแบบบูรณาการ ที่จะสามารถเอื้อและสนับสนุนชุมชนมีการดูแลกันและกัน ให้เกิดขึ้นซึ่งต้องการพัฒนาองค์ความรู้ในการอธิบายระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ ใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีสิ่งที่ต้องการจำเป็นของ Roth, 1977⁴ ความต้องการจำเป็นคือ สิ่งที่ดีถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น มีคุณลักษณะ 2 ประการ คือ คุณลักษณะประการแรก “อะไรก็ตามที่หากได้มาแล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก สิ่งนั้นถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น” และคุณลักษณะประการที่สอง “อะไรก็ตามที่หากไม่ได้รับแล้วจะก่อให้เกิดสภาวะที่ไม่

พึงประสงค์ สิ่งนั้นถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น” เช่นกัน นิยามที่เป็นส่วนขยายนี้ สามารถวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นได้ว่า คือ สิ่งที่น่าไปใช้ในทางแก้ปัญหาหรือสิ่งที่ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

วิธีการศึกษา

คำถามการวิจัย

1. สถานการณ์ปัจจุบันของการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอย่างไร

2. ความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอย่างไร

นิยามตัวแปร

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลทั้งชายหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อ่านออก เขียนหนังสือได้

ปัญหาของผู้สูงอายุ หมายถึง สิ่งที่มีอายุมีความรู้สึกว่าเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านการคิด 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านคุณค่าของตนเอง

ความต้องการของผู้สูงอายุ หมายถึง สิ่งที่มีอายุมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ หรือเป็นสิ่งที่ต้องการได้รับการดูแล

ความสามารถในการดูแลตนเอง หมายถึง สิ่งที่มีอายุรับรู้ว่าคุณสมบัติปฏิบัติได้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความพร้อมทางร่างกาย 2) ด้านความรู้ 3) ด้านสิ่งสนับสนุน 4) ด้านความร่วมมือ/ความช่วยเหลือ และ 5) ด้านระยะเวลา

วิธีดำเนินการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research)

การวิจัยนี้มีขอบเขตการวิจัยใน 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษาเชิงเนื้อหา คือ เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ขอบเขตเชิงประชากร ประชากรในการวิจัยเป็นการวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนตุลาคม 2562 ถึง เดือนกันยายน 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรผู้สูงอายุในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสนามชัย จำนวน 1,800 คน คำนวณได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 110 คน โดยใช้โปรแกรม power analysis ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% effect size 0.3

ผู้วิจัยสุ่มอย่างง่ายตามเกณฑ์ ได้จำนวนผู้สูงอายุ จำนวน 110 คน

เกณฑ์ผู้สูงอายุ บุคคลทั้งชายหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อ่านออก เขียนหนังสือได้

เกณฑ์การคัดเลือก (inclusion criteria) ดังต่อไปนี้

- ผู้สูงอายุ บุคคลทั้งชายหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป

- อาศัยอยู่ในเขตตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

- สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อ่านออก เขียนหนังสือได้

- สามารถให้ข้อมูลได้และเต็มใจจะให้ข้อมูล

เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria) ดังต่อไปนี้

- ผู้สูงอายุที่ไม่เต็มใจให้ข้อมูล

- ผู้สูงอายุที่ต้องการออกจากการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. สืบหาข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม และการวิเคราะห์สภาพปัญหาปัจจุบันของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. แบบสอบถามปัญหา ความต้องการและความสามารถในการดูแลของผู้สูงอายุ เป็นข้อคำถามแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างตรงกับความรู้สึก

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด

การแปรผล

ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีปัญหา ความต้องการและความสามารถในการดูแลของผู้สูงอายุน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีปัญหา ความต้องการและความสามารถในการดูแลของผู้สูงอายุปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายถึง ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีปัญหา ความต้องการและความสามารถในการดูแลของผู้สูงอายุมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การหาความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน คือ พยาบาลศาสตร์ดุขุภัณฑ์ 2 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 1 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษาที่ใช้ พิจารณาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรด้วยการคำนวณค่า IOC (index of item objective congruence) ค่า IOC เท่ากับ 0.6 - 1 แล้วนำข้อคำถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

2.2 การหาค่าความเที่ยง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แล้วหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .85

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ใบพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำโครงร่างวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี เลขที่ 030/2563 และผู้ศึกษาแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจและชี้แจงให้ทราบว่า หากเข้าร่วมการศึกษาแล้วสามารถออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง หากมีข้อสงสัยสามารถถามได้ตลอดเวลา ข้อมูลที่ได้จากกลุ่ม

ตัวอย่าง นำมาใช้เฉพาะการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น การเก็บข้อมูลเป็นความลับ การเสนอข้อมูลทำในภาพรวมและนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น ขั้นตอนและวิธีการในการศึกษาครั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับกลุ่มตัวอย่าง และคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างโดยจะไม่รบกวนเวลาพักผ่อนของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการศึกษา จึงจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่อไป

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 110 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.5 มีอายุอยู่ในช่วง

60-65 ปี รองลงมา คือ 66-70 ปี และ 71-75 ปี ร้อยละ 30.9 22.7 และ 21.8 ตามลำดับ มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 59.1 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 79.1 และปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว ร้อยละ 49.1 นับถือศาสนาพุทธ ในส่วนของภาวะสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 65.4 พบว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด ร้อยละ 32.7 มีระยะเวลาการเจ็บป่วยอยู่ในช่วง 3-5 ปี ร้อยละ 34.5 และได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง 77.2

มีจำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ โรคประจำตัว

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (n=110)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	41	37.5
หญิง	69	62.5
อายุ		
60-65 ปี	34	30.9
66-70 ปี	25	22.7
71-75 ปี	24	21.8
76-80 ปี	14	12.7
81-85 ปี	8	7.4
> 85 ปี	5	4.5
สถานภาพสมรส		
โสด	6	5.4
สมรส	65	59.1
หย่าร้าง	3	2.7
หม้าย	36	32.8
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	18	16.4
ประถมศึกษา	87	79.1
มัธยมศึกษา	4	3.6
ปริญญาตรี	1	0.9

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (n=110) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	54	49.1
รับจ้าง	20	18.2
เกษตรกรกรรม	30	27.3
ข้าราชการบำนาญ	3	2.7
ค้าขาย	3	2.7
ศาสนา		
พุทธ	110	100
โรคประจำตัว		
เบาหวาน	13	11.8
ความดันโลหิตสูง	36	32.7
หัวใจ	2	1.8
ไตวายเรื้อรัง	1	0.9
ภาวะไขมันในเลือดสูง	10	9.1
มากกว่า 1 โรคร่วมกัน	10	9.1
ไม่มีโรคประจำตัว	38	34.6
ระยะเวลาที่เจ็บป่วย		
น้อยกว่า 3 ปี	18	16.4
3-5 ปี	38	34.6
6-8 ปี	12	11.9
9-11 ปี	16	14.5
มากกว่า 11 ปี	15	13.6
ไม่ทราบระยะเวลาที่แน่นอน	11	10.0
การรักษาที่ได้รับ		
รับการรักษาเมื่อมีอาการ	24	22.8
รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง	86	77.2

ปัญหา ความต้องการ และความสามารถในการดูแลตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาของผู้สูงอายุ พบว่าทั้งโดยรวม และรายข้อ พบว่าผู้สูงอายุไม่มีปัญหาในการดูแลตนเองด้านร่างกาย ความต้องการ และความสามารถในการดูแลตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับ

ปานกลาง ยกเว้น เรื่อง การอาบน้ำ การใช้ห้องส้วม การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การลุกออกจากเตียง การเดิน/การทรงตัว และการรับประทานยาที่มีความต้องการ และความสามารถในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัญหา ความต้องการ และความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

ด้านร่างกาย	ปัญหา		ความต้องการ		ความสามารถ	
	M SD	แปลผล	M SD	แปลผล	M SD	แปลผล
การอาบน้ำ	0.23 (1.77)	ไม่เป็นปัญหา	2.69 (1.29)	ปานกลาง	3.92 (1.04)	มาก
การใช้ห้องส้วม	1.21 (1.79)	ไม่เป็นปัญหา	2.67 (1.31)	ปานกลาง	3.88 (1.08)	มาก
การแต่งกาย	1.14 (1.73)	ไม่เป็นปัญหา	2.72 (1.30)	ปานกลาง	3.86 (1.07)	มาก
การเตรียม/การปรุงอาหาร	0.38 (1.91)	ไม่เป็นปัญหา	3.02 (1.23)	ปานกลาง	3.40 (1.26)	ปานกลาง
การจัดการเสื้อผ้า/ของใช้	0.80 (1.83)	ไม่เป็นปัญหา	2.85 (1.23)	ปานกลาง	3.65 (1.24)	ปานกลาง
การรับประทานอาหาร	1.14 (1.72)	ไม่เป็นปัญหา	2.75 (1.28)	ปานกลาง	3.89 (1.05)	มาก
การลุกออกจากเตียง	1.13 (1.75)	ไม่เป็นปัญหา	2.67 (1.24)	ปานกลาง	3.80 (1.10)	มาก
การซื้อของใช้ส่วนตัว	0.70 (1.79)	ไม่เป็นปัญหา	2.82 (1.22)	ปานกลาง	3.52 (1.10)	ปานกลาง
การตัดผม/เล็บมือ-เท้า	0.68 (1.80)	ไม่เป็นปัญหา	2.87 (1.22)	ปานกลาง	3.55 (1.18)	ปานกลาง
การเดิน/การทรงตัว	0.83 (1.81)	ไม่เป็นปัญหา	2.87 (1.25)	ปานกลาง	3.70 (1.13)	มาก
การรับประทานยา	0.75 (1.73)	ไม่เป็นปัญหา	2.90 (1.28)	ปานกลาง	3.75 (1.09)	มาก
การซื้อยา/ติดต่อขอยาจาก แพทย์/สถานีนอนมัย	0.51 (1.87)	ไม่เป็นปัญหา	3.12 (1.30)	ปานกลาง	3.63 (1.21)	ปานกลาง
การทำความสะอาดเสื้อผ้า	0.53 (1.83)	ไม่เป็นปัญหา	3.02 (1.24)	ปานกลาง	3.55 (1.19)	ปานกลาง
การจัดบริเวณบ้าน/ทำความสะอาด สะอาดบ้าน	0.44 (1.86)	ไม่เป็นปัญหา	3.03 (1.24)	ปานกลาง	3.47 (1.20)	ปานกลาง
การจัดห้องพัก/ที่นอน	0.42 (1.86)	ไม่เป็นปัญหา	3.01 (1.26)	ปานกลาง	3.43 (1.18)	ปานกลาง
การขับรถ/ถีบจักรยาน	0 (2.16)	ไม่เป็นปัญหา	3.11 (1.51)	ปานกลาง	3.11 (2.14)	ปานกลาง
ความสามารถ ด้านร่างกายโดยรวม	0.74 (1.53)	ไม่เป็นปัญหา	2.88 (1.09)	ปานกลาง	3.62 (0.98)	ปานกลาง

ปัญหาในการดูแลตนเองด้านอารมณ์ และด้านคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ โดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง (M=2.65 ถึง 3.10) ยกเว้น เรื่องการมีการขัดแย้งกับผู้ที่ดูแลใกล้ชิด และการมีการขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว ที่เป็นปัญหาในระดับน้อย (M=2.26 และ 2.31) ส่วนด้านคุณค่าในตนเองพบว่า ปัญหาโดย

รวมและรายข้ออยู่ในระดับน้อย (M=1.24 ถึง 2.33) ยกเว้น เรื่อง ความรู้สึกเศร้าหมองไม่มีความสุข รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของคนรอบข้าง รู้สึกไม่มีใครรักหรือให้ความเคารพ และรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถสั่งสอนบุตรหลานได้ ที่พบว่าเป็นปัญหาในระดับกลาง (M=2.34 ถึง 2.56) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัญหาในการดูแลตนเองด้านอารมณ์และด้านคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ

ด้านอารมณ์ และการรับรู้	M	SD	แปลผล
มีการขัดแย้งกับผู้ดูแลใกล้ชิด	2.31	1.09	น้อย
มีการขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว	2.26	1.09	น้อย
รู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพร่างกาย/การเจ็บป่วยของตน	2.79	1.14	ปานกลาง
รู้สึกโกรธ/หงุดหงิดง่าย	2.65	1.19	ปานกลาง
รู้สึกสับสน/หลงลืม/ความจำไม่ค่อยดี	2.77	1.16	ปานกลาง
รู้สึกเหนื่อยง่าย	3.10	1.13	ปานกลาง
รู้สึกว่าไม่มีเงินใช้เพียงพอ	3.04	1.26	ปานกลาง
ด้านอารมณ์และการรับรู้โดยรวม	2.70	0.93	ปานกลาง
ด้านคุณค่าในตนเอง	\bar{x}	SD	แปลผล
รู้สึกเศร้าหมองไม่มีความสุข	2.54	1.13	ปานกลาง
รู้สึกว่าตัวเองเป็นภาระของคนรอบข้าง	2.56	1.15	ปานกลาง
รู้สึกไม่มีใครรัก/ให้ความเคารพ	2.34	1.19	ปานกลาง
รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถสั่งสอนบุตรหลานได้	2.49	1.15	ปานกลาง
รู้สึกว่าไม่มีคนอยากสนทนาด้วย	2.33	1.19	น้อย
รู้สึกว่าตนเองเป็นคนสำคัญของครอบครัว	1.39	1.02	น้อย
รู้สึกว่าตนเองได้รับการเอาใจใส่จากคนรอบข้างเป็นอย่างดี	1.24	0.93	น้อย
รู้สึกว่าบุตรหลานเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน	1.40	0.94	น้อย
รู้สึกว่าตนเองสามารถอยู่กับความเจ็บป่วยได้อย่างไม่ลำบาก	1.63	0.98	น้อย
รู้สึกว่าตนเองโชคดี เพราะมีคนอื่นที่ลำบากกว่าเราอยู่อีกมาก	1.27	1.04	น้อย
ด้านคุณค่าในตนเองโดยรวม	1.92	0.69	น้อย

วิจารณ์

1. สถานการณ์ปัจจุบันและปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 60-65 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว พบว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด

ผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยในการดูแลตนเอง ด้านร่างกาย เรื่องการใช้ห้องส้วม มากที่สุด รองลงมา คือ การแต่งกาย, การรับประทานอาหาร และการลุกออกจากเตียง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิรสันต์ ปั่นก้อน ได้ศึกษาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวลำบาก และด้านจิตใจพบว่าปัญหาการนอนหลับไม่สนิท และวัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี มีโรคประจำตัวคือโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด มีพฤติกรรมออกกำลังกายน้อยที่สุด⁶

2. ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ความต้องการในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการในการดูแลเรื่องการซื้อยา/ติดต่อขอยาจากแพทย์/สถานีนานามัย มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิรสันต์ ปั่นก้อนได้ศึกษาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการการตรวจสุขภาพ การดูแลจากลูกหลาน สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน การเพิ่มเบี้ยยังชีพ และการได้รับการยอมรับจากครอบครัวสังคม⁷

สรุป

ผู้สูงอายุในชุมชน ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มีคะแนนเฉลี่ยมากในการดูแลตนเอง ด้านการใช้ห้องส้วม การแต่งกาย, การรับประทานอาหาร และการลุกออกจากเตียง และมีความต้องการในการดูแลเรื่องการซื้อยา/ติดต่อขอยาจากแพทย์/สถานีนานามัย จึงเสนอแนะให้พยาบาลชุมชนควรมีการประเมินปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้วางแผนแก้ไขปัญหาคือตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อค้นพบ ผู้สูงอายุมีปัญหาในการดูแลตนเอง ด้านร่างกาย เรื่องการอาบน้ำ ปัญหาเรื่องการใช้ห้องส้วม และปัญหาในการแต่งกาย มีการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

ควรมีการจัดแนวทางในการจัดบริการด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆในชุมชน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. National Statistical Office. Annual report 2014. Bangkok: National Statistical Office; 2015: 1-77.
2. Suphanburi Provincial Public Health Office. Population and Housing Statistics Report, Suphanburi Province 2019. Suphanburi: Suphanburi Provincial Public Health Office; n.d.
3. Wirojratana V, Amnatsue K, Sasat S, et al. Improvement of Healthcare Services for Dependent Elders. Thai Journal of Nursing Council. 2014; 29(3): 104-15.

4. Roth, J. Needs and the needs assessment process. *Evaluation News*. 1977, 15-17.
5. Pankong P. Health status of Elderly in tron Distriot, Uttaradit Province. *J ournal of the Department of Medical Services*. 2560; 42(6): 119-23.
6. Konkaew W. The Health Behavior of Elderly of Klongtumru Sub-District, Amphoe Mueang Chonburi [Master's thesis]. Chonburi: BURAPHA University; 2557.
7. Pankong P. Health status of Elderly in Tron District, Uttaradit Province. *J ournal of the Department of Medical Services*. 2560; 42(6): 119-23.

